

L'horitzó de l'educació en la Catalunya del 2020

XAVIER ARAGAY I PEPE MENÉNDEZ

| Actualitzada el 08/01/2013 00:00

CRISTINA CALDERER

L'escola està sobreesaturada. Les creixents demandes de la societat han provocat una suma de càrregues feixugues, que porten greus dificultats a les escoles per focalitzar-se en un objectiu concret i a la societat mateixa per identificar quin és el sentit fonamental de l'escola. Cal obrir nous horitzons.

L'educació està en crisi des de finals del segle passat, quan els canvis socials i, especialment, els tecnològics fan esclatar el paper central de l'escola com a transmissora del coneixement. És una crisi que té a veure amb l'esclatxa que hi ha entre el que s'ensenya i el que s'aprèn a les aules. I que es reflecteix en el perill de trencament del sentit de l'escola com el lloc d'oportunitat per als alumnes perquè obtinguin les competències que necessiten per exercir la seva ciutadania.

Aquesta situació s'agreuja en aquells països, com Catalunya, que hem arribat a la plena escolarització universal quasi al mateix temps

que ha començat aquesta crisi d'identitat. En el nostre cas per l'elevat índex de fracàs i d'abandonament prematur, però cal veure que la crisi és més fonda.

Moltes veus venim denunciant el perill d'aquest trencament, i el risc que suposa que l'escola vegi reduïda la seva funció a la mera acollida dels nostres infants i joves durant unes hores al dia, amb la finalitat de custòdia mentre els seus pares i mares treballen, i amb una funció d'homogeneïtzació, que trenca la personalització i socialització dels àmbits més creatius dels alumnes. És una realitat que recorda més la funció que tenia el servei militar obligatori que no pas el lloc de naixement del projecte vital i professional dels que representen el futur del nostre país.

Catalunya evidencia desitjos i necessitats de canvis profunds, i som moltes les persones que demanem una profunda regeneració de la vida econòmica i social del país i dels models que hem tingut fins ara. Sentim parlar molt de la importància estratègica que l'educació representa per al nostre futur. Però al mateix temps que s'exigeix posar l'educació com una prioritat, cal també canviar la perspectiva amb què abordem els reptes del futur que albirem. Tenim una gran oportunitat de canvi que cal aprofitar.

L'estat de l'educació demana anar molt més enllà de reformar algunes coses, a l'espera de més despesa pressupostària que torni a posar les coses on eren. L'error més greu és pensar que ja ens serveix el que tenim, que només es tracta d'algunes rectificacions, algunes de les quals sostingudes en la idea de tornar als orígens de la concepció de l'escola, que va resultar exitosa al segle XX. El seu esgotament s'enfonsa en les columnes bàsiques de l'actual model, com són l'organització del currículum escolar, l'estructura d'agrupació de l'alumnat, la distribució horària i d'espais i els models pedagògics. Els canvis han de ser profunds, radicals i sostinguts en el compromís de tots els sectors econòmics i socials.

Per tot això, a Jesuïtes Educació (la xarxa d'escoles dels jesuïtes de Catalunya) estem convençuts que és ara que cal impulsar àmbits de reflexió de l'estratègia, i superar així el vell instrument de la planificació estratègica, adequat per a quan la confiança estava dipositada en la capacitat de generar polítiques que tenia l'administració i en l'augment previsible dels recursos. Són temps per entrenar-se en la gimnàstica mental de donar resposta a canvis imprevistos i sistèmics. Són temps per posar-se al capdavant, enfortint les sinergies i aliances entre les capacitats de govern i la responsabilitat de tots els àmbits de la societat civil. És un moment transcendental per prendre consciència de l'actitud proactiva que hem de posar en marxa tots els que ens sentim cridats i il·lusionats a transformar l'educació en el marc d'una Catalunya que s'obre a un futur diferent.

Des d'aquesta convicció, Jesuïtes Educació hem creat un marc de reflexió estratègica que hem anomenat Horitzó 2020 i que està mobilitzant les nostres comunitats educatives. Es tracta de demanar als actors de l'educació, des de la seva vocació personal i professional, quina és l'educació que voldrien en el futur. I d'implicar el món econòmic, social, pedagògic, cultural i religiós del nostre país perquè col·laborin en el nostre procés creatiu.

Els primers símptomes d'aquesta dinàmica participativa mostren educadors i educadores il·lusionats en el trencament d'espais i d'horaris, i en la promoció de la centralitat de l'alumne, per exemple, per adequar-los a les seves necessitats d'aprenentatge.

Estem decidits a avançar en xarxa en la recerca del somni de transformació de l'educació, per respondre al repte de col·laborar en la construcció d'una societat més justa i solidària, d'una banda, i capaç de donar oportunitat de desenvolupament personal i professional, de l'altra.